

Prihodi se smanjuju, a rashodi rastu – deficit državnog proračuna se povećava što bi moglo, nedaj Bože, završiti bankrotom, koji, prema izjavi ministra Linića, nećemo dozvoliti, te ćemo, a što drugo u postojećoj filozofiji, prodati državnu, čitaj narodnu, imovinu kako bi smanjili deficit proračuna, odnosno javni dug.

„Novo nastaje u krilu starog“ rekao je stari Karl Marx. Tako su današnje teškoće rezultat 1993. - donošenjem programa Stabilizacije koji je svoje lice pokazao 1995. - rastom deficita na podračunu platne bilance - vanjskotrgovinske razmjene s inozemstvom – na razinu od pet milijardi dolara koji se je ot tada uporno povećavao. Ignoriranje problema nastalih zbog Stabilizacijskog programa valja pridodati nove probleme iz 1998. uvođenjem PDV-a i, umjesto da sredimo državne financije, povećanjem prava proračunskih korisnika. Nakon pada BDP-a u 1999. počinje snažan i uporan rast inozemnog duga koji je, usprkos rasprodaji obiteljskog srebra, sukladno mojoj podjeli poreza, prikazivao, „krivotvorio“, manji od stvarnog proračunskog deficita. Tek naknadno priznata gospodarska kriza, umjesto 2007. kriza je po riječima političara započela dvije godine kasnije, pokazala je kako izgleda carevo novo ruho – car je gol.

Prema tome, omiljeni Linićev izraz, budimo iskreni problemi su se godinama kumulirali, a vlade koje su obnašale vlast negativna kretanja u gospodarstvu naprosto su ignorirale. Padom kreditnog rejtinga završilo je razdoblje – lako ćemo. Nastupa vrijeme mršavih krava, činjenica koju neće umanjiti ni punpravno članstvo u EU. Čuje se, istina Bog, još poneki krik prošlosti kao što je uvođenje eura umjesto kune čime ćemo, po riječima državnih čelnika, učiniti zadnji korak u procesu uključenja u veliku europsku obitelj – narod bi rekao – „što se tilo to se babi snilo“. Da ponovim, što sam pred mjesec dana ustvrdio na HRT-u, - za moga života Hrvatska neće uvesti euro. Prema tome, prijedlog Vladimira Gligorova da uvedemo euro, ma koliko bio dobronamjeran, čini mi se ipak s dozom sarkazma, postaje priča bez sadržaja.

Da podsjetim. Ceste smo gradili, zadužujući se. Danas namjeravamo iste dati u koncesiju po daleko (dvostuko) nižoj cijeni nego što nas je stajala njezina izgradnja. Nema što – „dobar posao“. Moji bi turanjci eventualno razmislili: bi li, ako već moraju, novoizgrađene ceste dati u koncesiju na način da investitor preuzme ukupan dug koji je nastao njihovom izgradnjom. Ja bih, međutim, i tada bio zabrinut. Ne treba gubiti iz vida da se radi o krvotoku čiji vlasnik može, sigurno ukoliko mu se pruži prilika, iskoristiti svoj monopolni položaj i podignuti cijene do te razine da će se smanjiti korištenje novoizgrađenih cesta, sjedne strane, i, s druge strane, saobraćaj vratiti u pravcu tzv. regionalnih cesta što će, s treće strane, iziskivati dodatne

troškove kako bi se održavale regionalne ceste. Nije samo navedeno problem. Ništa manji problem nije održavanje novoizgrađenih cesta. Dovoljno su upozoravajući slučajevi kao što je Istarski ipylon, cesta Zaprešić – Macelj. Ipak pitanje svih pitanja je - što ćemo učiniti kada prodamo što imamo, a deficiti i dalje budu tako dramatični? Ništa. Onda bumo slušali, rekao bi naš stari mudri zagorec.

Problem je na rashodnoj strani proračuna. To je svima jasno, iako, kada je riječ o političarima, o tome se šuti. Na prihodnoj strani proračuna takođe imamo „nesnalažljivosti“. U taj nesretni klub svakako valja uključiti smanjenje PDV-a u turizmu. Priča je ukratko slijedeća. U uvjetima smanjene gospodarske aktivnosti smanjuju se izravni porezi, a povećavaju socijalne naknade. Tu nije kraj priče. Također se smanjuju prihodi od potrošnih poreza, jer se smanjuje potrošnja. Smanjenje potrošnje smanjuje deficit robne razmjene s inozemstvom što, kao što to pokazuje moja podjela poreza, dodatno smanjuje izdašnost poreza na potrošnju. Ulaskom u EU carine postaju pretežno, tri četvrtine, prihodi EU. Nužno je postaviti razumno pitanje koje je poreze valjalo smanjiti kako bi se postigli veći učinci od učinaka koje ćemo postići smanjenjem PDV-a u turizmu. Tragično je što je odgovor jednostavan, da ne kažem banalan. Umjesto smanjenja PDV-a u turizmu valjalo je povećati neoporezivi dio dohotka na pet tisuća kuna, što bi značajno pomoglo cjelokupnom hrvatskom gospodarstvu. Ovako je turizam postao privilegirana grana u kojoj je putem smanjenja stope PDV-a privatizirana turistička renta.

Vratimo se rashodnoj strani proračuna.

Prvo, mora biti jasno da nije moguće održati ovako glomaznu i skupu, te neučinkovitu državnu upravu. Problem nastaje u Saboru gdje se donose „listopadni“ zakoni koje je teško, bez diskrecione interpretacije, provesti u praksi. Listopadni znači da su kratkog vijeka. Nadalje, nejasne zakone nije lako ni jednostavno operacionalizirati jer im nedostaje nužna doza determinizma, pravnici bi rekli sustavnosti, pa je njihova implementacije nesustavna i stihijska.

Drugo, laokalna uprava i samouprava naprosto ne funkcionira, a izvor su mnogih problema koje, u uređenim zemljama, država učinkovito rješava. Moj prijedlog ostaje i dalje – Hrvatskoj je dovoljno šezdesetak općina i gradova, koji će biti čimbenik razvoja a ne preraspodjele sredstava što je sada cilj i slučaj.

Treće, zdravstvena zaštita je isuviše skupa imajući u vidu dohodak per capita, ali i nedovoljna imajući u vidu zdravstvene standarde. Nije moguće na ovoj razini gospodarske aktivnosti održati nivo postojećeg zdravstvenog standarda. On će se morati smanjiti; drugim riječima, građani će

u narednom razdoblju sami snositi nepokrivene rizike zdravstvenog osiguranja. Jasno, građani imaju pravo tražiti da prije smanjenja zdravstvenih standarda država mora učiniti sve kako bi povećala učinkovitost zdravstvenog sustava. Tu, na žalost, stojimo loše. Međutim, ukoliko bi učinili što je u našoj moći povećana učinkovitost zdravstvenog sustava mogla bi znatno smanjiti cijenu usluge što bi otvorilo prostor „zadržavanju postojećeg zdravstvenog standarda“. Ministar koji bi to učinio zaslužio bi svako poštovanje.

Četvrto, mirovinski sustav je neodrživ. Broj penzionera i nezaposlenih je veći od broja zaposlenih. Bez obzira na iznos izdvajanja za mirovinski sustav nije ga moguće održati. On će se morati mijenjati u pravcu socijalnog sustava umjesto dosadašnjeg sustava temeljenog na radu. Potrebno je sačuvati, današnji Prvi stup, sustav intergeneracijske solidarnosti koji bi osiguravao građanima bez dohotka dostojanstvenu starost. Nešto slično kao što to ima Australija. Upravo sam zato, u ovom trenutku ne navodim druge razloge, bio i ostao protiv oporezivanja imovine. Na pitanje da li je to pravedno?, odgovaram – nije, ali je nužno. Tako će drugarice i drugovi penzioneri po treći, četvrti put platiti cijenu restauracije kapitalizma.

Ovime popis nije iscrpljen. Navedene probleme sam eksplicirao samo zato da kažem – „popu pop, a bobu bob“. Da bi navedene probleme riješili potrebna nam je volja i standardna doza patriotizma. Varaju se političari u opoziciji da će osporavanje onih koji danas vladaju smanjiti njihove probleme. Oni će se, kao što nam naše iskustvo pokazuje, sutra naći u još većim problemima. I tako od jedne do druge vlasti idemo u pravcu bankrota. Stoga izjavu gospodina Linića, s kojim se obično ne slažem, valja shvatiti kao izjavu glasogovornika stvarnog stanja hrvatskog gospodarstva i hrvatskog društva. Ima li se navedeno u vidu ustupanje cesta postaje drugorazredno pitanje koje će opozicija dočekati „na nož“ što je u suglasju s našim starim hrvatskim navadama. I na kraju, predviđam, da smo ulaskom u EU dobili/vratili „vanjskog neprijatelja“ pa će ubuduće on biti odgovoran za sve loše što će nam se događati.